

Terör Örgütlerince Çocukların Kullanılması: PKK Terör Örgütü Örneği

Terör Örgütlerince Çocukların Kullanılması: PKK Terör Örgütü Örneği^{[1],[2]}

Pınar Begüm KIZILGÜL

Giriş

Tarihin en başından beri insanlığın en büyük problemi barış içinde yaşayamaması olmuştur. Yiyecek, toprak, güç veya zenginlik gibi sebeplerden dolayı anlaşmazlıklar süreklilik kazanarak ve artarak devam etmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle yaşanan çatışmalar daha farklı boyutlara ulaşmış ve çeşitlilik kazanmıştır. Bu bağlamda yaşanan çatışmaların çoğunlukla uzun sürmesi, sivil ve askeri hedeflerin bulanlaşması ve hafif silahların yaygınlaşması çocukların silahlı çatışmalarda kullanımını son yıllarda arttırmıştır.

Tarihsel olarak çocukların silahlı çatışmalarda yer alması aslında yeni bir olgu değildir. Antik Çağlardan 21'inci yüzyıla kadar çocuklar sistemli bir şekilde silahlı gruplarda farklı görevlerde kullanılmıştır. Açıcılık, hamallık, borazanlık (yemek yeme ve uyku saatini haber verme), casusluk, habercilik veya istihbarat toplama gibi pek çok görevi yerine getirmişlerdir (Paris Prensipleri, 2007). Söz konusu dönemler çocukların silahlı çatışmalara katılmalarının büyük bir endişe konusu olmadığı dönemlerdir. Fakat II. Dünya Savaşı bu konuda bir milattır. Yetişkin sayılarının hastalık, savaş gibi sebeplerden dolayı azalması, çocukların yetişkinlere nazaran daha kolay ikna edilebilir olmaları, teknolojik gelişmelerden dolayı mevcut silahların veya ateşli aletlerin çocukların da kullanabileceği düzeyde küçük ve hafif olması gibi faktörler silahlı grupların çocuklara daha çok yönelmesine sebebiyet vermiştir (Rosen, 2005, s.14). Bu yönelimin Soğuk Savaş sonrasında da artarak devam etmesi üzerine uluslararası kuruluşlar çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmaması adına çeşitli kararlar almaya ve bu yönde politikalar üretmeye başlamıştır.

1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuk haklarını ele alan ilk uluslararası metinlerden biridir. Yürürlüğe girmesi bir yıldan az süren ve neredeyse on yıldan az bir sürede küresel çapta kabul gören sözleşme, 140 devlet tarafından imzalanmıştır (Valder, 2014, s.46). Nitekim, sözleşmenin imzalandığı tarih olan 20 Kasım da tüm ülkelerde 'Dünya Çocuk Günü' olarak kutlanmaktadır (Müftü, 2013). Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile çocuk askerlerin tanımlanması, çocuk askerleri hangi devletlerin kullandığı ve uygulamasının durdurulması gibi pek çok noktaya değinmiştir. Ardından 1996 yılında Graca Machel'in 'Silahlı Çatışmaların Çocuklar Üzerindeki Etkileri' isimli çalışması silahlı çatışmalarda kullanılan çocuklar hakkında ele alınmış kapsamlı bir çalışmadır. Bu çalışma, çocuk askerlerin fenomeni hakkında uluslararası ilgiye ve önde gelen insan hakları örgütlerinden oluşan bir koalisyonun oluşturulmasına yol açmıştır. Machel, hazırladığı raporda çocuk askerleri 'aşçı, hamal, haberci veya casus gibi destekleyici görevlerde silahlı gruplara hizmet edenler' şeklinde tanımlanmıştır (Machel, 1996, s.11).

Bir yıl sonra 1997 yılında Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF'in inisiyatifiyle kabul edilen Cape Town İlkeleri ile çocuk askerliğin tanımlanması ve ardından bu ilkelere geliştirilerek Paris Prensipleri haline almıştır (Polat ve Güldoğan, 2010, s.106). Cape Town İlkeleri ile yapılan çocuk asker tanımında çocuk askerler: "18 yaşın altında olup herhangi bir silahlı kuvvetin içinde aşıcılık, hamallık, elçilik gibi görevlerle sınırlı olmamak üzere başka görevler de yapan kişiler" şeklinde tanımlanmıştır (Cape Town İlkeleri, 1997). Paris Prensiplerinde ise çocuk asker ifadesi yerine silahlı kuvvet veya silahlı grupla ilişkilendirilen çocuk terimi kullanılmıştır. Silahlı kuvvet veya silahlı grupla ilişkilendirilen çocuk ise "18 yaşın altında olup bir silahlı kuvvet veya silahlı grup tarafından savaşçı, aşçı, hamal, haberci, casus veya cinsel amaçlı olarak kullanılan kız veya erkek çocukları"dır (Paris Prensipleri, 2007, s.7). Yapılan bu tanımlamayla sadece düşmanlıklara doğrudan katılan ya da doğrudan rol alan bir çocuğa atıfta bulunulmamakta duruma daha genel bir çerçeveden bakılmaktadır.

Temel uluslararası metinlere bakıldığında vurgulanan asıl nokta çocukların hiçbir koşulda savaşta yeri olmadığı ve çocukların silahlı gruplar tarafından kullanılmasının evrensel çocuk haklarının açık bir ihlali olduğu şeklindedir. Fakat silahlı çatışmalarda kullanılan mevcut çocuk sayıları bu eğilimi engellemek için tasarlanmış bir dizi protokole rağmen özellikle son yirmi yılda önemli ölçüde artmıştır. Bugün dünyadaki çocuk asker sayılarına bakıldığında en az 20 ülkede 250.000 çocuk askerin var olduğu tahmin edilmektedir (Webster, 2007, s.231). Oransal olarak bakıldığında da çocukların dünyadaki silahlı kuvvetlerin, isyancı grupların veya terör örgütlerinin %40'ında varlık gösterdiği dünyadaki çatışmaların yaklaşık %75'inde aktif olarak yer aldığı ve yaş ortalamalarının 12 olduğu tahmin edilmektedir (Singer, 2006). Çocuk askerlerin sayısını bu noktada %100 doğru tahmin etmek ya da doğru veri ve bilgileri bulmak neredeyse imkansızdır. Çünkü sayıların ve yaşlarının güvenilir kayıtları yoktur ve çocukları çatışmalarda kullananlar onların varlıklarını her fırsatta reddetmektedir. Bu yüzden ifade edilen bu rakamlar sadece buzdağının görünen küçük bir kısmı olabilir. Fakat her ne kadar net sayı tahmin etmek mümkün olmasa da savaş ve silahlardaki değişikliklerin son dönemlerde çocukların dahil olduğu çatışmaları artırdığı şüphesiz bir gerçektir.

PKK Terör Örgütünde Çocuklar

PKK (Partiyâ Karkeren Kurdistanê) terör örgütü, 1970'li yılların sonundan itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren Marksist-Leninist ideolojiye sahip bölücü bir terör örgütüdür. PKK terör örgütünün sözde kuruluş tarihi 26-27 Kasım 1978 olmakla birlikte temelleri 1973 yılında atılmaya başlanmıştır (Törel, 2002, s.52). 1973 Çubuk toplantısı, 1974 Tuzluca'yır ve 1975 Dikmen toplantıları örgütün kuruluş safhası için önemli toplantılardır. PKK bu toplantılarla aşamalı olarak örgütlü hale gelmiş ve Dikmen toplantısı sonunda Apocular olarak anılmaya başlamıştır (İnsat, 1993, s.34). 12 Eylül 1980 sonrasında Öcalan Türkiye'den ayrılarak Suriye'ye geçmiş ve örgütün karargâhını Şam'a taşımıştır. Böylece örgütün emir ve komuta merkezi de yurt dışına taşınmıştır. Bu süreç Öcalan'ın 9 Eylül 1998'de Şam'dan ayrılması ve daha sonra sırasıyla Yunanistan, Rusya, İtalya ve en son Kenya'ya geçmesiyle devam etmiştir. Gittiği ülkelerin hükümetlerinin kendisini barındırmak istememesi üzerine Kenya'nın başkenti Nairobi'deyken başarılı bir operasyon ile yakalanıp Türkiye'ye getirilerek İmralı Cezaevine konulması ile yeni bir sayfaya geçilmiştir (Acar, 2012, s.290). Öcalan'ın yakalandığı ve yargılamasının yapıldığı dönem PKK terör örgütünün sözde altıncı kongresinin devam ettiği döneme denk gelmiştir ve örgüt kongresinin sonuç bildiğinde sert söylemlere yer vererek kitlesel eylem çağrısında bulunmuştur (Teğin, 2019, s.114). Bu çağrı üzerine tüm yurttaki sokak eylemleri gerçekleştirilmiş ve intihar eylemleri olmuştur.

PKK terör örgütü, son yıllarda özellikle Öcalan'ın yakalanmasından sonra halkın sempatisini kazanabilmek ve faaliyetlerini yasallaştırmak için çocukları kitlesel gösterilerin önüne itmeye başlamıştır. Örgütün çocuklara yönelmesinin en temel sebebi onları terörist faaliyetleri için bir araç olarak kullanmak istemesidir. Çocukları toplumsal olaylarda kullanarak hem örgüt tabanını canlı

tutmayı hem de örgütün yaşlanmasının önüne geçmeyi amaçlamaktadır (TBMM, 2013, s.158). Çocukları yetişkin ve eğitilmiş kesime göre daha sadık, ikna edilmesi daha kolay, hareket kabiliyeti yüksek, beyinlerine istenilen düşünce sağlam bir şekilde dayatıldığında örgüt için taş kadar sağlam militanlar olarak görmektedir (Yağın, 2012). Çocukları dağa götürdüklerinde o çocuğun dağda ölmesi üzerine ailenin Türk devletine yönelik nefret duygusu taşınmasını beklemekte ve çocuğunun ölümünden devleti sorumlu görmesini sağlamaya çalışmaktadır. PKK bu noktada dağdaki bir çocuğun ölümünü Türk devletine yönelik bir başarı ve propaganda yöntemi olarak kullanmaktadır (Alptekin, 2017). Çocuklara 'örgüt için öldürüp örgüt için ölmeleri' doğrultusunda eğitim vermektedir. Öldükleri takdirde ailesini devlete düşman etmeyi canlı kaldıklarında da devlete yönelik düşman yetiştirmeyi benimsediği için uyguladıkları strateji her hâlikârda kazanmayı öngörmektedir.

PKK terör örgütü, kurulduğu tarih olan 1978'den beri çocukları sistematik olarak bünyesine dahil eden bölücü bir terör örgütüdür. Zaman zaman artan militan ihtiyacını daha çok çocuklardan karşılayan hatta bir dönem 8-12 yaşlarındaki çocuklardan oluşan bir tabur kurarak adına 'Tabura Zaroken Şehit Ağı' (Şehit Ağı Çocuk Taburu) diyen örgüt, yönetiminden de aynı yaşlarda olan beş çocuktan oluşan bir komiteyi sorumlu tutmuştur (Polat ve Gündoğan, 2010, s.111). PKK terör örgütünün kaynaklarından yapılan incelemeye göre istatistikler PKK militanlarının %54'ünün 14 ile 25 yaşları arasında olduğunu ve bu oran içinde 18 yaşından küçük örgüte katılanların oranının ise %36 olduğunu göstermektedir (Söylemez, 2012). BM bünyesindeki Çocuk Askerleri Yasaklama Komisyonu'nun hazırladığı bir rapora göre ise en genci 7 yaşında olmak üzere %10'undan fazlasını kız çocuklarının oluşturduğu yaklaşık 3.000 çocuk 2001 yılı itibarıyla PKK terör örgütü bünyesinde yer almıştır (Uluç, 2001).

Cocukların Silahlı Çatışmalara Katılım Sebepleri

Çocukların silahlı gruplara katılımı karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Çeşitli şartlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Tek bir nedenin söz konusu olgunun gerçekleşmesine sebep olduğunu söylemek yanlış olmakla beraber itme ve çekme faktörlerinin sürece etkisini inceleyip değerlendirme yapmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle Bir çocuk neden terör örgütüne katılır? sorusuna cevap arandığında UNICEF, BM, Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu ve İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar ve yazın taramasında ön plana çıkan akademisyenler sosyo-kültürel, psikolojik ve ekonomik faktörleri bu soruya cevap olabilecek faktörler olarak ön plana çıkarmışlardır.

Çocukları bu tehlikeli şiddet biçimine katılmaya iten ortak noktalardan ilki sosyo-kültürel faktörler altında açıklanabilir. Bu faktörler çocukların aldıkları eğitimden toplumdaki buldukları konuma kadar etkili olan ve farkında olmasalar dahi içinde buldukları şartları oluşturan faktörlerdir (Karlıdağ, 2020). Ebeveyn eksikliği, ailesel faktörler, eğitimsel problemler, teknolojinin gelişmesi ve arkadaş/akraba/sevgili etkisi çocukların ikna edilme sürecini hızlandırıcı gelişmeler olarak ön plana çıkmaktadır.

Ortak noktalardan ikinci ise ekonomik sebeplerdir. Pek çok araştırmacıya göre yoksulluk çocukların silahlı çatışmalara katılım olgusunu açıklamak için kilit rol üstlenmektedir. Terör örgütleri de bu noktada yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve işsizlik gibi faktörleri çocukları ikna yöntemlerinde sıklıkla kullanmaktadır (Güngör, 2010, s.100).

Çocukların silahlı çatışmalara katılımının sosyo-kültürel ve ekonomik olduğu kadar psikolojik faktörleri de önem arz etmektedir. Bireylerin iç dünyasında ne yaşadıklarını bilmek ve maruz kaldıkları hayal kırıklıklarını anlamlandırmak psikolojik faktörler için mihenk taşı görevi görmektedir. Bu noktada güçlü görüme ve takdir edilme veya intikam alma duyguları ön plana çıkmaktadır.

Sonuç

Çocukların terör örgütleri tarafından kullanılması modern çağın rahatsız edici gerçeklerinden biridir. Bu gerçek tek bir gruba, tek bir çatışmaya, tek bir hükümete, tek bir ülkeye veya tek bir katıya indirgenemeyecek kadar küresel, sınırları aşan ve uzun yıllardır varlığını koruyan bir olgudur. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1978'den beri güvenliğini tehdit eden PKK terör örgütü de bünyesinde çocukları barındıran bir terör örgütüdür. Örgüt sistematik olarak çocukları kullanmaktadır. Resmi kaynaklara göre 2011 yılına kadar PKK terör örgütüne katılan çocuk sayısı 4000'den fazladır (Söylemez, 2012). Bu çocukların terör örgütü PKK'ya katılımının pek çok sebebi olabilir. Tek bir faktör katılımı doğrudan etkilemişir genellemesi yapılamaz. Evinde mutsuz olan, anne/baba ilgisi görmeyen, ekonomik anlamda yetersiz hisseden, arkadaşından ya da akrabalarından etkilenen gibi pek çok etmen ayrı ayrı değerlendirildiğinde PKK terör örgütüne elenen temini sağlayan insanların bu çocukların hissettikleri eksikleri dolduracak şekilde konuşması ve gerçek olmayan vaatlerine inanması çocuklar adına ikna edici gelişmeler olmuş olabilir.

Çocukların PKK terör örgütüne katılımının önüne geçebilmek amacıyla teröre ve radikalleşmeye giden yolun en baştan durdurulması gerekmektedir. Çocuğun gelişim evreleri hatırlandığında en büyük sorumluluk şüphesiz ki aileye düşmektedir. Sağlıklı bir toplum oluşturabilmek için sağlıklı nesiller yetiştirmek her ebeveynin en temel görevidir. Bu yüzden anne ve babanın davranışları, başka insanlara karşı tutumları çocuğun algılama sürecini şekillendirebilmektedir. Unutulmamalıdır ki çocuk olarak adlandırdığımız bireyler 18 yaşından küçük olan ve hukuka göre veli ya da vasileri olmadan karar verme ehliyeti olmayan kişilerdir. En basit şekliyle bile düşünlüğünde çocuklar annelerini ve babalarını özlemektedir. Karanlıktan korkar, oyuncaklarıyla yatar, üzüldüğünde ağlar. Doğanın o zorlu şartlarına uyum sağlayamaz. Fiziki gelişimlerini tam anlamıyla sağlayamadıkları için onlardan bir birey performansı beklemek doğru değildir. Bu nedenle PKK terör örgütünün çocukları örgüt bünyesine alıp onlara genç gözüyle bakması uluslararası bir suçtur. PKK'nın yıllardır işlediği bu suça göz yummamak hem şimdi hem de gelecek nesillerdeki masum çocuklara olan bir borçtur.

Kaynakça

Acar, Ü. (2012). *A'dan Z'ye Terörizm*. Kripto Yayınevi, Ankara.

Alptekin, H. (2017). The PKK's Child Soldiers. <https://politicstoday.org/the-pkks-child-soldiers/> Erişim tarihi: 30 Haziran 2020.

Cape Town Prensipleri. (1997). Unicef. Erişim Adresi: [https://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](https://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf)

Güngör, U. T. (2010). *Türkiye'de Gençlerin Terör Örgütlerine Katılma Nedenleri ve Sonuçları* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <http://acikerisimirsivselcuk.edu.tr/8080/xnliu/bitstream/handle/123456789/7280/261147.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

İmset, İ. (1993). PKK: Aynıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992). Turkish Daily News Yayınları. Ankara.

Karlıdağ, B. (2020). Bireyler Terör Örgütlerine Neden Katılır? Erişim Tarihi: 2 Kasım 2020. <https://www.stratejikortak.com/2020/09/bireyler-teror-orgutlerine-neden-katilir.html>

Machel, G. (1996). Promotion And Protection Of The Rights Of Children: Impact Of Armed Conflict On Children. United Nations.

Miftü, G. (2013). Çocukların Hakları ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Bir Tarihçe. Çocuk Hakları İzleme ve Raporlama.

Paris Prensipleri. (2007). Unicef. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/mali/media/1561/file/ParisPrinciples.pdf>

Polat, O. ve Gündoğan, E. (2010). Çocuk Askerler: Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Sorunlar. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*. 1(1). 105-124.

Rosen, D. M. (2005). *Armies of The Young: Child Soldiers In War And Terrorism*. Rutgers University Press. New Brunswick, New Jersey, and London.

Singer, P. W. (2006). *Young Soldiers Used In Conflicts Around The World*. The Brookings Institution.

Söylemez, H. (2012). Oyundan ölüme PKK'nın Çocuk Militanları. Aksiyon. <https://www.haber7.com/guncel/haber/890198-oyundan-olume-pkknin-cocuk-militanlar>Erişim Tarihi: 19 Haziran 2020.

TBMM Web Sitesi (2013). Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu (Taslak), Ocak 2013. Erişim Tarihi: 30 Ekim 2020. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2013/raporlar/31012013.pdf>

Teğin, N. (2019). PKK Terör Örgütünden Ayrılanlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. (Doktora Tezi). [file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/573833%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/573833%20(1).pdf)

Törel, T. (2002). PKK Terör Örgütü (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998). (Doktora Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Uluç, D. (2001). Çocuklardan Alay Kurmuş. Hürriyet. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/cocuklardan-alay-kurmus-39248795> Erişim tarihi: 19 Haziran 2020.

Vakler, K. (2014). A Stolen Childhood: A Look Into The World Of Female Child Soldiers And The Initiatives Targeting The Ending of The Practice. *Ilbany Government Law Review* 1(7). 34-55.

Webster, T. (2007). Babes with Arms: International Law and Child Soldiers. *The George Washington International Law Review* 227, 39(2). 227-254.

Yakın, E. (2012). PKK Bu Çocukları Nasıl Kandırıyor? <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/pkk-bu-cocuklari-nasil-kandiriyor> Erişim Tarihi: 30 Haziran 2020.

[1] Atıf için: Kızılgül, P.B. (2021). Çocukların Silahlı Çatışmalarda Kullanılması: PKK Terör Örgütü Örneği. Erişim adresi: <https://www.teram.org/icerik/cocuklarin-silahli-catismalarda-kullanilmasi-pkk-teror-orgutu-ornegi-163>

[2] Bu makale yazar tarafından, "Terör örgütleri tarafından kullanılan çocuklar: PKK terör örgütü örneği" başlığıyla hazırlanan ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü'nde Aralık 2020'de kabul edilen yüksek lisans tezinin bir bölümünden türetilmiştir.

Pınar Begüm KIZILGÜL